

การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลประเภทเกาะในประเทศไทย

นางสาวตติยา เทพพิทักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานฤมิตรศิลป์ ภาควิชานฤมิตรศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-3477-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SINAGE SYSTEM DESIGN FOR TOURIST ATTRACTIONS ON MARINE ISLAND OF THAILAND

Miss Tatiya Theppituck

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Fine and Applied Arts in Creative Arts

Department of Creative Arts
Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-3477-8

ตติยา เทพพิทักษ์ : การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล
ประเภทเกาะในประเทศไทย. (SINAGE SYSTEM DESIGN FOR TOURIST
ATTRACTIONS ON MARINE ISLAND OF THAILAND) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ศุภกรณ์
ดิษฐพันธุ์, จำนวนหน้า 285 หน้า. ISBN 974-17-3477-8.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาแนวทางการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับ
แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลประเภทเกาะในประเทศไทย 2) หาแนวทางในการออกแบบสัญลักษณ์ภาพ
ที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ และสะท้อนวัฒนธรรมไทย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
ข้อมูลที่ได้นั้นรวบรวมมาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบระบบ
ป้ายสัญลักษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล หรือคำตอบ
จากผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้จำนวนเปอร์เซ็นต์ และการจัดลำดับคะแนน

ผลการวิจัยพบว่า ระบบป้ายสัญลักษณ์สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลประเภทเกาะใน
ประเทศไทย มี 4 หมวด คือ 1) ประเภทธรรมชาติ และประวัติศาสตร์-ศาสนสถาน 2) บริการ
สาธารณะ และบริการธุรกิจ 3) ป้ายห้าม และป้ายเตือน 4) ป้ายควบคุมการจราจร พื้นภาพของ
ประเภทธรรมชาติ ใช้สีน้ำเงิน, ประวัติศาสตร์-ศาสนสถาน ใช้สีน้ำตาล; บริการสาธารณะ และบริการ
ธุรกิจ ควรใช้สีน้ำเงิน, ป้ายห้าม ป้ายเตือน และป้ายควบคุมการจราจร ควรใช้สีตามมาตรฐานกรม
ทางหลวง กรอบของสัญลักษณ์ภาพใช้รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปของสัญลักษณ์ภาพ ใช้รูปทรงเต็มเต็ม
แบบรูปทรงลบ (Solid negative form) เนื้อหาของสัญลักษณ์ภาพที่ใช้ต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและ
สถานที่ท่องเที่ยวบนเกาะ ควรเป็นภาพที่เรียบง่าย ใช้เวลาอันสั้นในการทำความเข้าใจ ภาพที่ใช้ไม่
ควรเป็นภาพที่นามธรรมเกินไป และต้องสามารถมองเห็นได้ชัดเจนเมื่ออยู่ในระยะไกล การใช้เส้น
หรือนำหนักของภาพและพื้นภาพต้องมีความสม่ำเสมอ ลักษณะของเส้นที่ใช้ ควรมีปลายแหลม
เพื่อการนำเสนอเอกลักษณ์ไทยได้ดี ตัวอักษรภาษาไทยที่ใช้ คือ คอเดีย หรือ อังศนา ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่ใช้ คือ เฮลเวติกา หรือ ไทมส์ นิว โรมัน สัญลักษณ์ภาพต้องสะท้อนวัฒนธรรมไทยในภาพ
สถานที่ กิจกรรม หรือบริการของไทยที่ชาวต่างชาติรู้จักเป็นอย่างดี โดยใช้เนื้อหาของวัฒนธรรมไทย
ใน 2 เรื่อง คือ 1) การดำรงชีวิต และ 2) สุนทรียศาสตร์ ของวัฒนธรรม

ภาควิชาานฤมิตศิลป์

ภาควิชาานฤมิตศิลป์

ปีการศึกษา 2003

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4486556335 : MAJOR CREATIVE ARTS

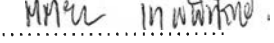

KEYWORD : SINAGE SYSTEM DESIGN / TOURIST ATTRACTIONS / MARINE ISLAND

TATIYA THEPPITUCK : THESIS TITLE (SINAGE SYSTEM DESIGN FOR TOURIST ATTRACTIONS ON MARINE ISLAND OF THAILAND) THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SUPPAKORN DISTAPUNDHU, Ph.d, 285 pp. ISBN 974-17-3477-8.

The purpose of this research was 1) to identify the signage system for tourist attraction on marine islands of Thailand, and 2) to search for the guideline of pictogram design which appropriate for Thailand 's geographic, and also reflect Thai Culture. This study utilized the qualitative research methodology, the data were collected from documents and interviewed signage experts; then, the results of the data were used as designed specific questionnaire for data collection. The comparison of percentage and ranking were used as data analysis.

The result indicated that the signage system design for tourist attractions on marine islands of Thailand had 4 categories: 1) Natural, Historic and Religious property 2) Public and Concession Service 3) Warning and Stopping Sign 4) Traffic Controlling Sign. The background color of Natural should be blue, Historic and Religious property should be brown; Public and Concession should be blue. Warning and Stopping Sign; and Traffic Controlling Sign should refer to the standard manual of the Highway Department. The frame of pictogram must be square shape. Figure of the picture should be Solid negative form. The content of pictogram should to consist of the stories about the activities or tourist attraction on the island. Pictogram should be simple, and able to communicate the messages to the audience in a shortest time with minimum abstract level, and could be seen clearly visible at appropriate distance. Line and value of figure and ground relationship must be in balance position. Line should be pointed with sharpen tips to reflect Thainess. The best used of Thai alphabet were Cordia UPC or Angsana UPC. For English alphabet, the research indicated the use of Helvetica or Times new Roman. The pictogram must present Thai culture, places, activities, service, and present images that the foreigners knew well. The study also suggested that signage system for tourist attractions on marine islands of Thailand should present Thai culture into 2 categories : 1) Way of Life and 2) Aesthetic Value of culture.

Department of Creative Arts
Fields of study Creative Arts
Academic year 2003

Student's signature.....
Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยหลายท่านด้วยกัน เริ่มตั้งแต่ รศ.ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ตลอดการวิจัย และให้กำลังใจเป็นอย่างดีตลอดมา รวมถึงรองศาสตราจารย์ ดร.พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารยะ ศรีกัลยาณบุตร ที่กรุณาเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 3 ท่านเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณสุจิน มังนิมิตร คุณศุภรัก สุวรรณวัจน์ และอาจารย์ไพบูลย์ ตระกูลใจดี ที่สละเวลาให้การสัมภาษณ์และคำแนะนำต่าง ๆ ในการทำวิจัย และขอขอบพระคุณ คุณสุรศักดิ์ งามมกน คุณพงษ์พันธ์ จันเงิน คุณदनัยพันธ์ วิชรวิงษ์ ณ อยุธยา คุณสุปิติ จันทรประสิทธิ์ และคุณรณพันธ์ กฐินะเสถียร ที่สละเวลาทำแบบสอบถาม และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

เหนืออื่นใดขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณมัทนี ผ่องเนตรพานิช คุณปริญญา เฟื่องจันทร์ และคุณณัฐ จันทสิงห์ ที่เป็นผู้ช่วยในการทำวิจัย และคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เอ่ยชื่อไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบพระคุณบุคคลที่สำคัญที่สุดอีกสองท่านคือ คุณพ่อ คุณแม่ นายพีระ และนางจรรยา เทพพิทักษ์ ที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือให้โอกาสผู้วิจัยเป็นอย่างดีมาโดยตลอด อีกทั้งขอขอบคุณพี่ชาย และพี่สะใภ้ ที่ให้กำลังใจทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จ

ตติยา เทพพิทักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานงานวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.5 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.7 คำจำกัดความ.....	6
2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 การแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล.....	8
2.2 ป้ายสัญลักษณ์ที่ใช้กับการท่องเที่ยวในปัจจุบันของประเทศไทย.....	9
2.3 ข้อมูลเกาะภูเก็ต เกาะสมุย และเกาะช้าง.....	23
2.4 การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์.....	43
2.5 การใช้องค์ประกอบเรขาคณิตออกแบบภาษาภาพในระบบป้ายสัญลักษณ์.....	55
2.6 วิเคราะห์ระบบป้ายสัญลักษณ์ของต่างประเทศ.....	62
2.7 วัฒนธรรมไทยและการสื่อวัฒนธรรม โดยองค์ประกอบเรขาคณิตด้วยภาษาภาพ.....	65
3. วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล.....	75
3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและวิธีการเก็บข้อมูล.....	75
3.2 การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูล.....	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	91
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
4.1 กำหนดวิธีและเครื่องมือในการช่วยนับคะแนน.....	93
4.2 ทำการนับคะแนน จัดอันดับของคะแนน และสรุปผล.....	94
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	168
6. การออกแบบ.....	177
รายการอ้างอิง.....	203
ภาคผนวก.....	206
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	285

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงสีของแผ่นสะท้อนแสง.....	20
2 สรุปสถิติการท้องเที่ยวของเกาะภูเก็ต เกาะสมุย และเกาะช้าง.....	39
3 สรุปกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางทะเลประเภทเกาะ.....	41
4 แสดงความยากง่ายในการอ่านตัวอักษร.....	51
5 แสดงตำแหน่งการจัดวางข้อมูล 9 รูปแบบ.....	53
6 วิเคราะห์การแบ่งประเภทป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ประเภทเกาะในประเทศไทย.....	83
7 สรุปการแบ่งประเภทป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ประเภทเกาะในประเทศไทย.....	85
8 แสดงวิธีการตอบแบบสอบถาม.....	92
9 กำหนดคะแนน 5 อันดับ เรียงจากมากไปหาน้อย.....	93
10 แสดงผลคะแนนเป็นเปอร์เซ็นต์ใช้กับแบบสอบถามตั้งแต่ข้อ 5 เป็นต้นไป.....	93
11 แสดงคะแนนคำตอบข้อ 1 แนวทางการออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์.....	94
12 แสดงคะแนนคำตอบข้อ 2 เรื่องการใช้สีสำหรับป้ายสัญลักษณ์ประเภท ก.....	94
13 แสดงคะแนนคำตอบข้อ 2 เรื่องการใช้สีสำหรับป้ายสัญลักษณ์ประเภท ข.....	95
14 แสดงคะแนนคำตอบข้อ 3 แสดงคะแนนคำตอบเรื่องการใช้กรอบของสัญลักษณ์ภาพ.....	96
15 แสดงคะแนนคำตอบข้อ 4 เรื่องการใช้รูปแบบของสัญลักษณ์ภาพ.....	97
16 แสดงคะแนนคำตอบข้อ 5 เรื่องการใช้องค์ประกอบในการออกแบบสัญลักษณ์ภาพ.....	98
17 แสดงคะแนนคำตอบข้อ 6 เรื่องการใช้โครงสร้างของป้ายสัญลักษณ์.....	162
18 แสดงคำตอบข้อ 7 เรื่องการสะท้อนวัฒนธรรมไทยบนสัญลักษณ์ภาพ.....	166
19 แสดงคำตอบข้อ 8 เรื่องการเลือกสถานที่กรณีศึกษาเพื่อการออกแบบ.....	167

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ตัวอย่างป้ายแสดงที่พักริมทาง.....	15
2 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ชมทิวทัศน์.....	16
3 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ.....	16
4 ตัวอย่างป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน.....	16
5 ตัวอย่างป้ายรวมแหล่งท่องเที่ยว.....	17
6 ตัวอย่างป้ายแสดงโรงพยาบาล.....	17
7 ตัวอย่างป้ายทางเฉพาะจักรยาน.....	18
8 ตัวอย่างป้ายจักรยานขีดซ้าย.....	18
9 แสดงตัวอักษรประเภทไม่มีเชิงและตัวอักษรประเภทมีเชิง.....	53
10 ระบบกริดที่ใช้ในการสร้างสัญลักษณ์ภาพ.....	60
11 ชุดภาษาภาพ (Pictograph) สำหรับใช้ในเมือง Fuguoka ของ Town & sign.....	63
12 ชุดสัญลักษณ์ภาพที่ใช้ในแบบสอบถามชุดที่ 2.....	88
13 แสดงภาพ Mood และ Tone ของการออกแบบ.....	181
14 แสดงภาพ Grid และ Logo.....	182
15 แสดงภาพ Identity Element colors.....	182
16 แสดงภาพ Identity Element Typeface.....	182
17 แสดงภาพจุดชมวิว.....	184
18 แสดงภาพเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	184
19 แสดงภาพน้ำตก.....	184
20 แสดงภาพทะเล.....	184
21 แสดงภาพเกาะ.....	184
22 แสดงภาพภูเขา.....	184
23 แสดงภาพชายหาดสาธารณะ.....	185
24 แสดงภาพพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ.....	185
25 แสดงภาพพิพิธภัณฑ์สัตว์บนบก.....	185
26 แสดงภาพศาสนสถาน (พุทธ).....	185
27 แสดงภาพศาสนสถาน (คริสต์).....	185

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
28 แสดงภาพศาสนสถาน (อิสลาม)	185
29 แสดงภาพอนุสาวรีย์.....	185
30 แสดงภาพพิพิธภัณฑ์.....	185
31 แสดงภาพโบราณสถาน.....	185
32 แสดงภาพตลาด.....	185
33 แสดงภาพหมู่บ้าน.....	185
34 แสดงภาพสวนสาธารณะ.....	185
35 แสดงภาพสนามกีฬา/ศูนย์กีฬา.....	185
36 แสดงภาพกิจกรรมขี่ช้าง.....	186
37 แสดงภาพกิจกรรมขี่ช้างขี่ม้า.....	186
38 แสดงภาพกิจกรรมบันจีจัมพ์.....	186
39 แสดงภาพกิจกรรมโกคาร์ท.....	186
40 แสดงภาพกิจกรรมตีกอล์ฟ.....	186
41 แสดงภาพกิจกรรมเล่นบอลล.....	186
42 แสดงภาพกิจกรรมปีคินิค.....	186
43 แสดงภาพกิจกรรมแคมป์.....	186
44 แสดงภาพกิจกรรมตกปลา.....	186
45 แสดงภาพกิจกรรมดำน้ำ.....	186
46 แสดงภาพกิจกรรมว่ายน้ำ.....	186
47 แสดงภาพกิจกรรมเล่นโบ.....	186
48 แสดงภาพกิจกรรมแคนนู.....	186
49 แสดงภาพกิจกรรมวินเซิร์ฟ.....	186
50 แสดงภาพกิจกรรมสกีน้ำ.....	186
51 แสดงภาพกิจกรรมพาราซูต.....	186
52 แสดงภาพกิจกรรมพายเรือ.....	186
53 แสดงภาพจุดแลกเงิน.....	187
54 แสดงภาพกองตรวจคนเข้าเมือง.....	187
55 แสดงภาพโรงพยาบาล /คลินิก.....	187

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
56 แสดงภาพสถานีตำรวจ.....	187
57 แสดงภาพศูนย์บริการนักท่องเที่ยว.....	187
58 แสดงภาพสนามบิน.....	187
59 แสดงภาพท่าเรือ.....	187
60 แสดงภาพท่ารถ.....	187
61 แสดงภาพไปรษณีย์.....	187
62 แสดงภาพโทรศัพท์.....	187
63 แสดงภาพปั้มน้ำมัน / เชื้อเพลิง.....	187
64 แสดงภาพหน่วยกู้ภัย.....	187
65 แสดงภาพบาร์/ผับ.....	187
66 แสดงภาพศูนย์การแสดง.....	187
67 แสดงภาพโรงแรม/รีสอร์ท.....	187
68 แสดงภาพศูนย์อาหาร.....	188
69 แสดงภาพร้านกาแฟ.....	188
70 แสดงภาพแหล่งช้อปปิ้ง.....	188
71 แสดงภาพร้านขายของที่ระลึก.....	188
72 แสดงภาพร้านอินเตอร์เน็ต.....	188
73 แสดงภาพที่เช่ารถยนต์.....	188
74 แสดงภาพที่เช่ามอเตอร์ไซด์.....	188
75 แสดงภาพทางเฉพาะจักรยาน.....	188
76 แสดงภาพเขตปะการัง.....	188
77 แสดงภาพเขตทิ้งขยะ.....	188
78 แสดงภาพเขตห้ามทิ้งขยะ.....	188
79 แสดงภาพทางเฉพาะเขตห้ามทิ้งสมอ.....	188
80 แสดงภาพเขตใช้ท่อนจอดเรือ.....	188
81 แสดงภาพแผนที่เกาะช้าง.....	190
82 แสดงภาพแผนที่หมู่บ้านประมงบางเบ้า เกาะช้าง.....	191
83 แสดงภาพ Logo on grid.....	192

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
84 แสดงภาพ Logo Proportion.....	193
85 แสดงภาพ Arrows on grid.....	194
86 แสดงภาพ Arrow with letter and line spacing.....	194
87 แสดงภาพ Primary identification Sign	195
88 แสดงภาพ Secondary identification Sign.....	196
89 แสดงภาพ Infomational Sign.....	197
90 แสดงภาพ Primary Directional Sign.....	198
91 แสดงภาพ Secondary Directional Sign.....	199
92 แสดงภาพ Restrictive Sign.....	200
93 แสดงภาพ Sign with human scale 1.....	201
94 แสดงภาพ Sign with human scale 2.....	202